

A rendőri munka megoldatlan pszichikai és erkölcsi problémái

SZABÓ Csaba

Jelen tanulmány a rendőrök munkájából és társadalmi kapcsolatrendszeréből eredő lelki, etikai, erkölcsi és pszichikai problémák kialakulásával, a pszichológia tudományterületének módszertani struktúráival, valamint a problémák kezelésének alternatív lehetőségeivel foglalkozik. A tanulmány választ keres arra, hogy a rendőri életpálya során milyen események láncolatai okozzák a rendőr személyiségében történő változásokat. A tanulmány kitér a már kialakult pszichés jellegű problémák kezelése során alkalmazható pszichológiai módszerek bemutatására, elemelve a módszerek hatékonyságát. A tanulmány megvizsgálja a rendőrségi lelkipásztori modell szervezeti hatékonyságát a rendőri munka társadalmi megítélése, valamint a rendőri hivatásból eredő lelki és erkölcsi - korrupciós - problémák kezelése szempontjából.

Globalizálódó világunkban egyre nagyobb teret engedünk a társadalmi és egyéni biztonság megteremtésének. A biztonsági rendszerben a rendészeti szervek előkelő helyet foglalnak el. Ez igaz mind a közösségek, mind az egyén szintjén. A demokratikus társadalmi rendszerek biztonságát az e feladat elvégzésére felállított állami szervek hatékony működése garantálja. Ebből a szempontból is fontos, hogy ezeknek a szervezeteknek a munkatársai erkölcsi és etikai szempontból megfelelőek legyenek, és intézményes keretek között segítséget kapjanak. A társadalom biztonságát elsősorban a rendőrség jelenléte és hatékonysága biztosítja. A rendőrség társadalmi megítélése a jogellenes cselekmények megelőzésének és felderítésének hatékonyságában mérhető. A hatékony rendőrségi munka eredményességének alapja a rendőrség állományában szolgálatot teljesítők szakmai hozzáértése, valamint a rendőr kiegyensúlyozottsága.

A pszichológia elméleti alapjainak meghatározása

Minden ember életében bekövetkeznek olyan események, melyeknek kezelése az egyén lelki és mentális képességeinek felhasználásával egyszerűen és gyorsan megvalósulhat. Az életesemények változása krízist idézhet elő az egyénben. A különbség a krízis intenzitásában és folyamatosságában mérhető. Egy átélt trauma nemcsak fizikai veszélyt hordoz magában, hanem a trauma megélése következtében a lelki következmények is beláthatatlanok lehetnek. A pszichológia a krízis – trauma – feldolgozásában és megelőzésében nyújt segítséget az egyén számára. A pszichológia a lelki jelenségekkel foglalkozó tudomány, feladata, hogy feltárja a lelki jelenségek kiváltó okait, lefolyásuk törvényszerűségeit, és hatásukat az emberi cselekvésre irányítsa. A pszichológia vizsgálja

az egyén lelki megnyilvánulásainak sajátosságait és fejlődését. Kutatja a személyiség szerveződését, fejlődését és a viselkedés általános és egyéni jellemzőit.¹

Az emberiséget már ősidők óta fenyegették különböző viszályok, veszélyhelyzetek és katasztrófák. A társadalmi berendezkedés átalakulásával a hatalmak vezetői a nép védelmét helyezték előtérbe. Az állam részéről az egyik legfontosabb és legnagyobb erő kifejtést igénylő védelmi mechanizmusnak a háborúk elleni védekezés biztosítását tekinthetjük. A háborús cselekményeket követő nyugodt társadalmi állapot biztosítása során az állam elsődleges feladata a káresemények feltérképezése és újjáépítése. De mi a helyzet a háborúk vagy katasztrófák során elszenvedett lelki sérülések kezelésével? Az állam az ezen célra létrehozott intézmények által törekszik a felvállalt védelmi feladatok végrehajtására, lépésről lépésre kialakítva a katasztrófák elleni védelmi rendszert:

- megelőzés,
- védekezés/veszélyhelyzet-kezelés,
- helyreállítás.²

Az állam a bipoláris világrend felbomlása előtti időszakban a katasztrófahelyzetek pusztító hatásai ellen való védelemre helyezte a hangsúlyt, napjainkban azonban egyre tágabb teret kap a pszichikai hatások és azok következményeinek elhárítása.³ Az emberi pszichében – hirtelen – nagy erővel fellépő sokkhatásnak fizikai és lelki következményei lehetnek. Ez a katasztrófális változás az egyénben félelmet, agressziót, fokozott feszültséget, szorongást és stresszt okozhat. Az egyén a ránehezedő nyomást képtelen elviselni és feldolgozni, ezért a személyiségben torzulások léphetnek fel. Az egyén pszichéjére nehezedő nyomás feloldására és a már bekövetkezett krízis csökkentésére a pszichológia nyújtja az egyik legkomplexebb megoldási struktúrát.⁴ A változó együttthatók elemzésével és a problémaforrás részletes és mélyreható feltárásával orvosolható az egyén lelki problémája.

A fegyveres szervek tagjain végzett pszichikai alkalmassági vizsgálatok elemzése

A fegyveres szervek személyi állománya esetében két jogszabály részletezi a pszichikai alkalmassági vizsgálatra vonatkozó szabályokat és utasításokat. A fegyveres szervekre vonatkozóan a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény⁵ írja elő a pszichikai alkalmasságot, mint az adott hivatás megkezdésének és folytatásának alapvető követelményrendszerét. A fegyveres

1 Fraassen (2011) 47.

2 Bánfi (2007)

3 Hornyacsek (2010) 6.

4 Pszichológus szakemberrel történő személyes elbeszélgetés, szupervízió, pszichológiai szakvizsgálat, klinikai pszichológiai szakvizsgálat, konfliktuskezelési tréning.

5 A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 37. § (1) bek. a) pontja; 56. § (2) bek. b) pontja; (5) bekezdése

szervek személyi állományának alkalmassági vizsgálatait önálló rendelet szabályozza.⁶ A jogszabály kimondja, hogy a pszichikai alkalmassági vizsgálatot egységes, az adott rendvédelmi szerv pszichológiai szakirányítói szerve által meghatározott és elfogadott pszichológiai módszerekkel, és a 6. számú mellékletben rögzített szempontrendszer alapján kell elvégezni.

A rendőrségnél alkalmazott pszichológiai alkalmassági vizsgálat végrehajtásával elsősorban a rendőr (-jelölt) intellektusát, figyelmét, személyiségét, képességeit mérik fel.⁷ A komplex vizsgálat során egy élettörténeti (narratív) interjú is készül, amely révén a rendőr szabadon beszélhet addigi életéről, valamint gondolatokat fogalmazhat meg élményeiről. Elsődleges cél, hogy a rendőr (-jelölt) élettörténetéből kifejezésre jusson a rendőri pályát befolyásolni képes élmények és attitűdök.⁸

A jogalkotó a minél komplexebb és hatékonyabb rendőrségi pszichológiai vizsgálat végrehajtása érdekében – más rendvédelmi szervek módszertani eljárásával összehangban – megalkotta a rendvédelmi pszichológiai tevékenység szakmai protokollját.⁹ A szakmai protokoll a rendészeti pszichológiai környezet meghatározó eleme, amelynek alkalmazásával az elmélet, a gyakorlat, a hagyomány és a modernizáció összhangjának megteremtésére nyílik lehetőség. A szakmai protokoll a magyar rendvédelmi szerveknél végzett és végzendő pszichológiai tevékenység összefoglalását, sokrétűségének bemutatását, valamint a fejlesztési irányok és kompetenciahatárok kijelölését tűzte ki célul a bevált hazai és nemzetközi modellek felhasználásával. A rendvédelmi pszichológiai tevékenység szakmai protokollja felhasználja és alkalmazza a munka- és szervezetpszichológia, a közlekedépszichológia, a klinikai pszichológia, a tanácsadói pszichológia, a bűnügyi és kriminálpszichológia, valamint a pedagógiai pszichológia hazai és nemzetközi kutatási eredményeit és módszereit, így kiindulópontot és megoldási struktúrát szolgáltat a minél eredményesebb és hatékonyabb rendőrségi pszichológiai eljárások lefolytatásához.

A vizsgált jogszabályok nem tartalmazzák azt a definíciót, amely pontosan megfogalmazná, hogy a rendőr pszichikai vonatkozásban mikor minősül alkalmasnak a fegyveres szolgálat ellátására. Kutatásunk szempontjából a *személyiségbeli vonatkozást* kell kiemelni a definíció megfogalmazásából. A személyiségnek számos meghatározása létezik. Mindegyik definíció egyetért azonban azzal, hogy a személyiség olyan tényező – különböző testi és lelki tulajdonságok dinamikus és egységes egésze –, amely az egyes embert megismételhetlenné teszi, megkülönbözteti másoktól, meghatározza a viselkedését és gondolkodását.¹⁰ A pszichológiai eljárások által használt módszerek *hatékonyága* kérdőjeleződik meg azáltal, hogy a folyamatos pszichológiai kontroll mellett

6 Egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról szóló 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet

7 Szeles (2013)

8 A rendőrségi pszichológiai vizsgálat részét képező élettörténeti (narratív) interjú során elsősorban arra kíváncsi a rendőrségi pszichológus, hogy a rendőrt (rendőrjelöltet) milyen hatások érték addigi élete során, és azokat hogyan dolgozta fel.

9 *A rendvédelmi pszichológiai tevékenység szakmai protokollja.*

10 Atkinson (1996)

egyre több pszichikai, lelki és erkölcsi problémával küzdő rendőr követ el jogsértést, és tanúsít erőszakos, agresszív magatartást, vagy válik korrupciós bűncselekmények elkövetőjévé.

Az elemzett – jogi háttérrel rendelkező – vizsgálatok hatékonysága függ a vizsgált személy egyéni teljesítőképességétől, valamint a vizsgálatot végrehajtó és a tesztekért értékelő személyek egyéni kompetenciáitól.¹¹ A rendőrségnél alkalmazott pszichológiai módszerek és eljárások felülvizsgálata szükséges abban az értelemben, hogy az erkölcsi jellegű problémák kiszűrése, kezelése és megelőzése milyen formában és eljárási módszerrel valósítható meg a rendőri életpálya egyes szakaszaiban. Ha figyelembe vesszük, hogy a rendőrségi pszichológus és a rendőrségi lelkipásztor milyen rendszerben képes együttműködni és értékelni a rendőrök személyi megnyilvánulásait, gondolatait és érzéseit, akkor láthatjuk, hogy így együttes elemzéssel, de eltérő szempontok figyelembevételével egy hatékonyabb megoldási struktúra alakítható ki.

A lelki problémát okozó stresszorok kialakulásának folyamata a rendőri munka során

A biztonság megteremtésének szükséglete már ősidők óta az emberi társadalom egyik legfontosabb szükségletének tekinthető. Ha a biztonság fogalomkörét a pszichológia tudományterületének szémszögéből kívánjuk elemezni, akkor mindenféleképpen meg kell vizsgálni Maslow motivációs elméletének piramisábráját.¹² Maslow motivációs elméletében a szükségleteknek egy ötszintű, hierarchikus rendszerbe szerveződő egységét állította fel, amely az alapvető élettani szükségletektől a komplexebb pszichológiai szükségletekig terjed. Az egymásra épülő szükségleti motívumok rendszerében egy adott szint elemei akkor realizálódnak, ha az alattuk elhelyezkedő szükségletek legalább részben kielégülést nyertek. Kutatásunk szempontjából kiemelten fontos Maslow motivációs piramisának második szintje, amely a fizikai, biztonsági védettséget és a kiszámíthatóságot foglalja magában. Az ezen szinten megtalálható szükségletek elsősorban a veszélyektől való elhatárolódást jelentik, a vágyakozást arra vonatkozóan, hogy a biztonság, a rend és a stabilitás – jogszabályok által szabályozott – társadalmi szintere megvalósuljon. A biztonsági szükségleteken belül a biztonság három fajtája különböztethető meg:

- fizikai biztonság,
- szociális biztonság,
- kiszámíthatóság,¹³
- *lelki és erkölcsi biztonság.*

11 Romsics (2010)

12 Abraham Maslow amerikai pszichológus a Maslow-piramis, más néven Maslow-szükséglethierarchia megalkotója, amely szükségletelmélet a motivációkutatás 1950-es években kidolgozott alaptétele.

13 Malét-Szabó-Szatmári (2012) 401.

A biztonsági szükségletek vizsgálatával a következő elemzést kapjuk a rendőrségi munka szempontjából:

- *Fizikai biztonság:* a rendőr fizikai létének sérülékenysége egyenesen arányos a védelmi képességeket nélkülöző más személyekkel. A fizikai támadás kivédése, valamint a biztonságérzet növelése érdekében, továbbá az emberi test fokozott védelme érdekében a rendőrt védő- és kényszerítőeszközökkel látják el szolgálata során. Fő cél a rendőrt és a vétlen, jogkövető magatartást tanúsító személyt ért támadás hatékony és gyors elhárítása vagy megtörése. Törekedni kell a lehető legkisebb sérülés okozására.
- *Szociális biztonság:* a hivatásos szolgálattal járó nagyobb áldozatvállalás – azzal arányban álló – nagyobb anyagi megbecsülést indokol, amely nagymértékben hozzájárul a rendőri munkát végző személy szociális biztonságának megteremtéséhez. Az illetmény megfelelő mértéke és kiszámíthatósága, állandósága társadalmi megbecsülést eredményez, amely kiegészíti a szociális biztonságot.
- *Kiszámíthatóság:* a rendőri munka végrehajtásának szakszerűségét és az intézkedések jogszerűségét segíti elő a kiszámíthatóság biztonságát nyújtó segítő kompetencia, amely révén a rendőr megfelelő önképzés formájában fejlesztheti magát. A kellő ismeret- és tudásanyag megszerzését a munkáltató is elősegíti a szakmai ismeretek minél magasabb szintű elsajátítása érdekében. Ebben az esetben a körülmények kiszámíthatóságáról beszélhetünk.
- *Lelki és erkölcsi biztonság:* a rendőri munka során keletkező, vagy abból adódó, speciális élethelyzetet létrehozó problémaforrás, melynek következtében közvetlen behatást szenved el a rendőr személyisége. Ezen behatás következtében lelki válság és erkölcsi probléma alakulhat ki.¹⁴

A felvázolt három biztonsági faktor kiegészíthető egy negyedikkel: a *lelki és erkölcsi biztonsági* faktor meghatározásával. A négy biztonsági faktor egymásra épül, ugyanakkor ki is egészítik egymást. Ha a négy biztonsági faktor közül valamelyik nem teljesül – vagy sérülést szenved –, abban az esetben a rendőr személyisége sérül. Ilyen helyzetekben a rendőr nehezen tudja az energiáit a munkájára, a családjára, az önbecsülése felépítésére, valamint az önmegvalósításra fordítani. A biztonsági szükségletek megszerzésére és megtartására való törekvésből kifolyólag a rendőr nem képes szolgálati feladatára koncentrálni, ezáltal lelki és erkölcsi jellegű problémák lépnek fel, amelyek pszichés válságot és rossz kedélyállapotot okozhatnak. A rendőrt mindennapi munkavégzése során mind az általa végzett feladat speciális jellege, mind a bűncselekmények és a bűnüldözés, valamint a közrend és a közlekedésbiztonság fenntartásának sajátos személyi, tárgyi és természeti körülményei, továbbá a rendőri szerep magas fokú összetettsége miatt fokozott mértékű stresszhatások érik.

A rendőri munka során adódó élethelyzetek, rendkívüli események mellett lelki válságot idézhet elő a *kiégési szindróma (burnout)* is. A szakirodalom 1974 óta használja a fogalmat. Először Herbert Freudenberger pszichoanalitikus alkalmazta a szak-

¹⁴ Az *erkölcs* fogalma alatt egy adott társadalom által, régebbi tapasztalatok alapján összegyűjtött és helyesnek ítélt viselkedési szabályok összességét értjük.

mai viselkedés leírására.¹⁵ Freudenberger meghatározása szerint az egyén fizikai és lelki erőforrásainak kiapadását érthetjük kiégési szindróma alatt. A megfogalmazás értelmében a burnout az emocionális kimerültség, a deperszonalizáció és a csökkenő egyéni teljesítmény tünetegyüttesével írható le, és olyan személyeknél figyelhető meg a leggyakrabban, akik valamilyen *emberekkel kapcsolatos* munkát látnak el. A rendészeti területeken végzett kutatások egybehangzóan két nagy csoportját emelik ki a rendőröket ért stresszoroknak: az egyik *a rendőri munka jellegéből fakadó stresszorok* (fizikai veszélyeztetettség, erőszak, bizonytalanság stb.), a másik *a szervezetből eredő stresszorok* (vezetési stílus, rossz kommunikáció, munkaerőhiány stb.) csoportja. Az elvégzett kutatások döntő többsége a második csoport jellemzőit tartja fontosabbnak.

A rendőri munkából fakadó stresszorok kapcsán a rendőr nem látja előre, hogy mikor és hol fognak bekövetkezni. A stresszoroknak ezen csoportja közvetlen módon érinti a rendőrt, a legtöbb esetben saját magának kell megoldási struktúrákat felállítania a problémák kezelésére, mivel a lelki problémák felszínre kerülése a rendőri hivatásba vetett hit megrendülését eredményezheti. A stresszorok átalakítják a rendőr mindennapi életkörülményeit mind szakmai, mind magánéleti szempontból. Minél több stresszor éri a szolgálat ellátása, valamint a magánélete során, annál nagyobb a valószínűsége, hogy lelki válsággal kell majd szembenéznie.

Megoldási struktúrák

A munkahelyi kiégés a tartós stresszorokra, valamint a lelki válságra pszichológiai tünetegyüttes formájában adott válasz. Nem statikus, egyszeri jelenség, hanem olyan folyamat, amely ciklikusan ismétlődik.¹⁶ Kialakulásáért elsősorban az egyén jellemzői, másrészt a munkakörnyezet – kismértékben a munkaszervezet – tehető felelőssé, ezért a folyamat több szinten módosítható. A felvázolt problémacsoportok ellen a leghatékonyabban a prevenció tevékenységeket fókuszba állító csoporttechnikákkal és -módszerekkel lehet védekezni, amelyek képesek növekedési pályára állítani a személyiség frusztrációtűrő képességét, ezáltal a személyiségforrások fejlesztésre kerülhetnek.

A rendőri munka során kialakuló, lelki válságot okozó tényezők kezelésében igen nagy szerep jut a rendőrség pszichológiai szolgálatának, a szakmaspecifikus továbbképzéseknek, a stresszkezelő tréningeknek, valamint a munkahelyi kapcsolati háló és a csapatszellem kialakítására irányuló kezdeményezéseknek. Döntő tényező, hogy a rendőr képes-e felismerni a kialakult problémaforrásokat, és szándékában áll-e tenni ellenük. Az egyén akarati tényezőinek stimulálásával, a megoldási struktúrákat nyújtó folyamatrendszerek biztosításával, valamint a segítő intézményi keretek létrehozásával erősíthető a személyes motiváció, az önmagunkról kialakított kép, ezáltal, a rendőrségi lelkipásztori szolgálat létrehozásával megteremthető a segítő szolgálati rendszer alternatív modellje.

15 Herbert J. Freudenberger (1926–1999) német származású amerikai pszichológus, aki a *Journal of Social Issues* 1974. évi első számában jelentette meg tanulmányát.

16 Solymosi (2013) 93.

A rendőri állomány lelki egészségének megóvása, a lelki problémákat okozó stresszorok kivédése és megelőzése, a lélektani folyamatok erősítése, az önismeret elmélyítése, továbbá a fölmerült problémák tisztázása, a megoldási struktúrák felvázolása érdekében – a rendszeres, éves fizikai és pszichológiai állapotfelmérés mellett – indokolt lenne a rendőrségi lelkipásztori szolgálat által szervezett lelki beszélgetések megtartását kezdeményezni a rendőri állomány körében.¹⁷ A lelkipásztor és a rendőr közötti lelki beszélgetés direkt vagy indirekt módon történhet. Az egyik leghatékonyabb kapcsolatfelvétel – ahogyan egyes külföldi példák elemzésével láthatóvá vált¹⁸ – a rendőri szolgálat ellátása során valósulhat meg, mivel ebben az esetben a rendőrségi lelkipásztor társként, kollégaként van jelen a rendőr mellett. A rendőri szolgálat ellátása során akár a végrehajtott intézkedések, akár a kötetlen beszélgetések alapot szolgáltathatnak a lelki beszélgetés irányába történő elmozduláshoz.

A rendőrségi munka során fellépő *kiégés* jelenségét – a megoldási utak viszonyrendszerében – érdemes megvizsgálni a megoldási stratégiák mentén is. Akár a szolgálat ellátását, akár a mindennapi élethelyzeteket vesszük alapul, fontos hangsúlyozni az egyensúlyvesztés problémáját. Egyensúlyvesztéshez vezethet, ha a rendőr egy helyzetet újszerűnek, veszélyesnek vagy megoldhatatlannak minősít. Ebben az esetben a megfelelő döntéshelyzet központi szerepet kap. A megküzdési képességek – *coping stratégiák* – azt mutatják meg, hogy a személy milyen módon tud a nehéz, stresszskeltő élethelyzetekkel megbirkózni.¹⁹ A kölcsönös, lelkipásztori-rendőri kommunikáció erőssége elsősorban a már kialakult probléma megoldására összpontosít, hogy az a jövőben elkerülhető legyen. A problémaközpontú megküzdés problémamegoldó stratégiák alkalmazását jelenti, amely irányulhat kifelé, magára a problémás helyzetre, de befelé is, amikor a személy önmagában keresi a változtatás lehetőségét. A lelkipásztori ellátás a problémaközpontú megküzdési folyamatban nyújthat segítséget a rendőr számára.²⁰

Az erkölcsi problémát okozó stresszorok kialakulásának folyamata a rendőri munka során

Az erkölcsi normák – amelyek a társadalom tagjainak együttélését hivatottak biztosítani – érték- és szabályrendszere a társadalmi énkép alapértékét jelöli. Más kutatók megfogalmazása szerint az erkölcs egy olyan társadalmi tudatforma, amely magában foglalja és előírja a magatartás azon elemeit, normáit és szabályait, amelyek az egyénnek a társadalomhoz, más emberekhez és önmagához való viszonyát szabályozzák. A

17 Lelki beszélgetés: szoros értelemben véve olyan beszélgetés, amelynek egyik résztvevője a lélek és a hit dolgaiban értebb, tanultabb és tapasztaltabb, ezért az egyház tanítása szerint tud eligazítást, tanácsot adni az evangélium és annak konkrét megélése kapcsán. Diós-Viczián (2007)

18 Szabó (2014) 40–71.

19 A magatartástudomány „integratív magatartás-szabályozás” modellje szerint az ember-környezet rendszer dinamikusan formálja a személy viselkedését. A modellben központi szerepet kap a döntési folyamat. A rendőri munkára kivetítve ez úgy nyilvánul meg, hogy a rendőrnek minden helyzetben tisztában kell lennie azzal, hogy képesnek tartja-e magát az adott szakmai (környezeti) elvárások teljesítésére, hogy képesnek érzi-e magát az adott helyzet megoldására, a helyzetből fakadó nehézségekkel való megbirkózásra, megküzdésre.

20 Margitics-Pauwlik (2006) 43–45.

legfontosabb alapérték a szabályok és szabályrendszerek társadalmi integrációjának megalkotásában rejlik. Az egyén számára lényeges erkölcsi értékek a társadalmi jelleg kialakításával és a társadalomra jellemző szabályrendszerek együttesével szabályozhatók, kiegészítve a család által biztosított nevelési formákkal.

A rendőri hivatás társadalmi megbecsültsége elsősorban a szolgálatot ellátó rendőrök morális, kulturális és erkölcsi identitásától függ. *A rendőr egyéni fegyelme határozza meg a testület fegyelmi állapotáról kialakított társadalmi összképet.* A testület fegyelmi állapotának erősítéséhez az egyéni fegyelmet és az erkölcsi magatartást kell megerősíteni olyan formában, hogy az a rendőr számára útmutatással szolgáljon a rendőri feladatok ellátásához, valamint a magánéleti normák helyes megéléséhez. A rendőri hivatás egy speciális közszolgálati forma, amely során a köz szolgálatában a közösség számára és érdekében nyújtott közbiztonsági tevékenység érvényesül. Ennek a speciális közszolgálati jogviszonynak egyik sarkalatos pontja az erkölcsi értékek motívumainak meghatározása, amelyet jellegéből adódóan kódex formájában foglaltak írásba – ez *A rendőri hivatás etikai kódexe*.²¹ A kódex tizenhárom pontban foglalja össze a rendőri hivatásra vonatkozó etikai alapszabályokat, amelyek igazodnak a rendőr különleges közszolgálati hivatásának követelményrendszeréhez. Minden hivatásos szolgálati formának létezik a saját etikai és erkölcsi előírásait tartalmazó szabályrendszere, amely írott vagy íratlan formában kerül érvényesítésre. Az etikai kódex alapvetően a rendőrt helyezi a középpontba, a rendőr tevékenységével kapcsolatban állít erkölcsi normákat.²²

A korrupciós bűncselekmények pszichológiai elemzése

Az európai kultúrkörben a demokratikus szemlélet alapja a jogkövető magatartás, ezért – erkölcsileg és jogilag – a rendkívül csekély előnyszerzés is kifogásolható magatartást vélelmez. A társadalmi megítélés szempontjából a rendőri korrupció az egyik legelítélendőbb bűncselekmény. Ezeket a bűncselekményfajtákat a jogalkotó a büntető törvénykönyv XXVII. fejezetének „Korrupciós bűncselekmények” című részében fogalmazta meg.²³ Az – ideiglenesen – elnyomott erkölcsi értékek a bűncselekmény elkövetését követően büntudat formájában időlegesen előtérbe kerülnek a rendőr gondolatvilágában. Ha a testület részéről a felelősségre vonás nem történik meg, abban az esetben a rendőr újra és újra el fogja követni a jogtalan előnyszerzés jogsértő cselekményét, amint arra ismételt alkalom kínálkozik. A rendőr lelki megnyugvása akkor történik meg, amikor tudatosul benne, hogy a felelősségre vonás elkerülhetetlen. A korrupció egy olyan társadalmi jelenség, amelynek megléte a rendőrségnél felmérhetetlen károkat okoz. A rendőri etikai kódexben a jogalkotó nem nevesíti az előny tárgyí fogalmának meghatározását. A tiltás jogi alapon történik, ezért a jogszabály minden olyan előny elfogadását tiltja, amely alkalmas lehet az elfogulatlan tevékenység megkérdőjelezésére.

21 *A rendőri hivatás etikai kódexe.*

22 *Gecse (2009) 79.*

23 *A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 290–300. §-a*

A rendőrségi lelkipásztori szolgálat feladata, hogy elősegítse az erkölcsi értékek újrateremtését, újbóli megtalálását azoknál a rendőröknél, akik letértek a helyes útról, és elfeledték az erkölcsi értékek jelentőségét. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat hivatott segítséget nyújtani azoknak a rendőröknek, akik tanúi lesznek más rendőrök korrupciós tevékenységének, mivel a rendőrségen belül tapasztalható összetartás következtében számos jogellenes cselekmény rejtve marad. Fontos megakadályozni, hogy a rendőrök elfogadják vagy kérjék a jogtalan előnyt. Ezt elsősorban ellenőrzésekkel és egy segítő lelkipásztori modell létrehozásával lehet biztosítani. Meg kell tanítani a rendőröket arra, hogy a rendőri hivatás nem hatalmat biztosít számukra, amellyel visszaélhetnek, hanem ők a társadalom szolgálatának és védelmének katonái, akik számára a jog lehetőséget biztosít az emberi értékek védelmére.

A rendőr személyiségének fejlődése az erkölcsi kompetenciák függvényében

Elméleti kérdésfeltevés

- Hogyan értelmezhető a rendőr erkölcsi fejlődése?
- Milyen irányt vagy elmozdulást tekintünk kívánatosnak, konstruktívnak és hatékonynak?
- Az ezekre a kérdésekre adott válaszok milyen formában és mértékben erősítik a rendőr személyiségét, valamint ezek milyen hatást gyakorolnak az egyénre és a társadalomra?

A rendőr erkölcsi fejlődése különböző szakaszokon megy keresztül. A rendőr pályája kezdeti szakaszában szembesül egy speciális rendszerrel. Az első időszakban kialakulnak a társas kapcsolatok. A szakmai tudás megszerzésével a hatékonyság növelése kerül előtérbe. A szakmai tudás megszerzését követően a rendőr más-más színtereken változó egyéni szemlélettel találkozik, s ez képes formálni erkölcsi és lelki kompetenciáit. A behatások következtében megváltozik a szemlélete. Magabiztossága erősödik, ezáltal egyre inkább előtérbe kerülnek az ösztönös cselekedetek. Az életkor növekedésével a szakmai problémák köré magánéleti problémák kerülnek, amelyek befolyásolni képesek a szakmai döntéseket. Megváltoznak a fontossági erőviszonyok, előtérbe kerülnek a gyors megoldást igénylő problémák.²⁴ Ha a probléma a rendőrt megoldhatatlan feladat elé állítja, akkor segítséget kell kérnie. A segítségkérés elvetése vagy a problémával felkeresett személy részéről történő elutasítás erkölcsi gátlástalanságot eredményezhet, melynek hatására a rendőr rossz döntéseket hozhat.

A rendőrben időnként felvetődik a „*Miért kell jót cselekedni?*” kérdés. Az erkölcsi érettség kialakulásával a rendőr képes hosszú távon mérlegelni a szakmai és magánéleti kihívásokat, képes megélni a jót cselekedeteiben. A mások iránti elkötelezettség és

²⁴ A tanulmány kifejti a rendőri vezetők felelősségét a rendőrt érintő etikai kérdések és problémák megoldása terén, mivel az alapkoncepció értelmében a rendőrnek lehetőséget kell biztosítani, hogy a felmerülő erkölcsi problémáit a rendőri vezetővel átbeszélhesse. Kulcsfontosságú a retorziómentesség biztosítása, hogy a rendőr bizalommal fordulhasson a rendőri vezetőhöz. Estey (2004) 30–43.

a társadalom szolgálata megerősíti benne a szakmai identitást, így biztosítottá válik a szakmai életút további szakaszaiban a pozitív irányú erkölcsi és lelki fejlődés. Ez a fejlődés kihatással van a rendőr magánéletének sikeres megélésére, amely során a család erős kötelékek formájában támogatja, és biztosítja a rendőr személyiségének stabilitását.²⁵

Probléma abban az esetben merül fel, ha a rendőr nem tudja elfogadni a közösség – rendőrség – által elfogadott normákhoz történő igazodás és alkalmazkodás szükségességét. A rendőrség jogszabályokban lefektetett normák és értékek szerint biztosítja a rendőr számára a kijelölt utat. Az erkölcsi normák háttérbe szorításával a szakmai és magánéleti problémák erősödnek, ezáltal a személyes célok elérése kerül előtérbe.²⁶ A magánéleti válság kihatást gyakorol a rendőr gondolataira, érzelmeire és cselekedeteire, így lelki és erkölcsi bizonytalanság lép fel. A kötelesség teljesítésének és a jogszabályok betartásának pozitív értékszemléletét felváltja az abszolút értelemben vett erkölcsi mélypont, ahol a rendőr már nem képes különbséget tenni a jó és a rossz között. Erkölcsi értékvesztés következik be. Ilyen esetben csak akkor van segítség, ha a rendőr beismeri önmagának a probléma fontosságát, és még nem követett el jogszabályba ütköző cselekményeket.

Az előzőekből jól látható, hogy a pályaeorientáció és a pályafejlődés mennyire fontos része a rendőrök életének. A pályaszocializáció révén a rendőr olyan viselkedési módokat, technikákat, értékeket, szerepeket és viszonyulási módokat sajátít el, amelyekre a rendőri pálya gyakorlása során szüksége van.

Gyakorlati problémafelvetés

Hogyan lehet a rendőr személyiségét, döntéseit, világlátását befolyásolni, kedvező irányba terelni a fejlődést?²⁷ Az eddig felvázolt kutatási eredményekből látható, hogy a rendőr személyiségét nagymértékben befolyásolják környezetének és saját erkölcsi értékítéletének változásai. Lényeges, hogy ha a rendőr erkölcsi zavarral vagy erkölcsi problémával kerül szembe, akkor legyen segítség számára. Ehhez az kell, hogy a rendőr felismerje a személyiségét befolyásoló erkölcsi problémákat, és merje azt közvetlen környezete – család, munkatárs, vezető – elé tárni. A rendőri pálya elején – a pályaszocializáció kezdeti időszakában – elsősorban a család és a szülők szerepe lényeges, később a kollégák befolyásoló hatása is egyre erősebb lesz, míg a pályavitel későbbi szakaszában a szakmai és munkacsoportok, valamint a felettesek szocializációs hatása válik a legerősebbé.²⁸ A másik lényeges szempont, hogy a rendőr rendelkezzen kellő önismerettel, hogy észlelje és felismerje a kialakult vagy kialakulóban lévő erkölcsi problémákat. Az igazi önismeret azt jelenti, hogy a rendőr pontosan meg tudja válaszolni vagy körül tudja határolni a következő kérdésekre adott válaszokat:

- Ki vagyok?
- Kivé akarok válni?
- Kivé kell válnom?

25 A könyvben számos tanulmány foglalkozik a rendőrök társadalomban betöltött szerepével. Cain (1973) 101–198.

26 Somogyiné (2013) 79–81.

27 Szekszárdi et al. (1992) 475–480.

28 Hatvani (2008)

– Kinek tartanak engem az emberek?

A fenti kérdésekre adott válaszok alapján teljes képet kaphatunk arra vonatkozóan, hogy a rendőr ismeri-e a múltját, képes-e megérteni a jelenét, és hogy rendelkezik-e reális jövőképpel. Az önismeret segítségével a rendőr képes megérteni a benne végbe menő folyamatokat, döntéseket és választásokat.²⁹ Az önismeret segít, hogy a rendőr felismerje a jó és a rossz közötti különbséget, és képes legyen helyes döntéseket hozni. A rendőrnek segítséget kell nyújtani abban is, hogy képes legyen felismerni önmaga rossz tulajdonságait, amelyek kihatással vannak döntéseire.

Következtetések

Azon foglalkozások esetében, amelyeknél az esetek többségében más emberek segítése vagy az élet megmentése az elsődleges feladat, olyan speciális munkakörülmények adóttak, melyek során a munkát ellátó személyek is sérülhetnek. Jelen esetben alapvetően nem a testet ért tényleges fizikai sérülésről, hanem az adott személy lelkét és erkölcsi értékeit, világlátását befolyásoló sérülésekről beszélünk. A rendőrök feladataik elvégzése során veszélyes helyzetekbe kerülhetnek, amelyek traumatikus élményt, illetve a stressz olyan fokát eredményezhetik, amelyet nehéz feldolgozni és ellenőrizni.³⁰

Számos hazai és külföldi kutató foglalkozik a fegyveres szerveknél – elsősorban a katonaságnál – szolgálatot ellátó személyek stressztűrő képességével, valamint a kialakulásának lehetséges összetevőivel. *Kutatásom alapján el kell különíteni a stresszorok által okozott problémákat a lelki és erkölcsi eredetű problémáktól.*³¹ A kutatás elsősorban a fegyveres szervek munkáját vizsgálta. Elsődleges szempont volt, hogy a szolgálat ellátásából adódó nehézségekről egy átfogó képet kapjunk.³² Az egyik legégetőbb problémának a szolgálat ellátásából eredő stresszorok jelenlétét és az egyén megküzdési faktorát tekintik a kutatók. Meglátásom szerint a rendőrök munkájából eredő problémák sokkal összetettebbek, mintsem hogy kizárólag a szolgálat ellátásából vagy a munkahelyi körülményekből adódó stresszorokat vizsgáljuk. Természetesen a rendőri munkából eredő stresszhatások mértéke és gyakorisága a problémaforrást előidéző, legjelentősebb pszichikai folyamatok egyike. A folyamatos stressz szakmai és személyes kimerülést eredményezhet.³³

29 Gosztolai (2012)

30 Király (2007)

31 Természetesen a stressz okozhat lelki gondokat, azonban ezek kialakulásáért az esetek többségében nem a stressz felelős, hanem a stresszoroknál jóval kisebb problémák halmozódnak fel az egyénben. A huzamosabb ideig fennálló stressz lényegesen nagyobb és mélyebben gyökerező egyéni problémákat okozhat. Idetartozhat például a frusztráció, az irritáció, a düh, az agresszió, a traumatikus problémák, a bántalmazás, a kínvallatás, a megfélemlítés, a fenyegetés, az indokolatlan löfgyverhasználat, az idegsokk.

32 Társadalomtudományi kutatás készült a rendőrség teljes személyi állománya körében a 2013. július 1-től 2013. szeptember 31-ig tartó időszakban, olyan témákat érintve, mint a rendőrök vallási közösséghez való tartozása, a rendőri munkából eredő lelki és erkölcsi problémák rendőrségi lelkipásztori szolgálat által történő kezelése, a rendőrségi szentmiséken történő részvétel fontossága, valamint a lelki támogatás meglétének fontossága. A kutatás eredményét a szerző doktori disszertációjában részletesen elemezte. Szabó (2014) 179–206.

33 Az előadó a segítő foglalkozások tekintetében kifejti, hogy a stressz okozta pszichológiai reakciók a következők: szorongás, harag, agresszió, depresszió, tanult tehetetlenség, kognitív károsodás. A „Mit tehetünk?” kérdésre válaszolva az előadó az esetmegbeszélő és szupervíziós tréningek megszervezését és a képzéseken való részvételek lehetőségét emeli ki. Berényi (2011)

A folyamatos fizikai és pszichikai megterheléssel járó rendőri feladatok összetett hatást gyakorolnak az emberi szervezetre. Ez a hatás a teljesítmény minőségi és mennyiségi változásában is regisztrálható. A rendőr fizikai és pszichés képességei a fokozott rendőri munka hatására változhatnak. Ennek eredményeként a rendőr – és közvetve a testület – teljesítőképesége csökkenhet, ezáltal a veszélyeztetettség növekszik.

A kiégett, szakmáját érdektelennek tartó személynél elsősorban az *önbecsülés hiánya, a folyamatos büntudat, a bánat és a szorongás tünetei* jelentkeznek. A felsorolt tünetek együttes kezelésére jelenleg a magyar rendőrségnél nem mutatkozik megfelelő kezelési módszer vagy intézményi modell. A rendőrség pszichológiai szolgálatának hátránya, hogy csak a tudomására jutott, és a rendőrök által felszínre hozott problémákat tudja a pszichológia tudományterületének módszereivel kezelni. A vallás – és ezáltal a katolikus egyház – jelenlétével pótolni lehet azokat a réseket, ahová a pszichológiai diszciplína – korlátai következtében – nem képes eljutni. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a vallás nem terápiás módszer, főként pedig nem szűkíthető le a jótékony hatása egyetlen hitrendszerre. A rendőrségnél alkalmazott pszichológiai vizsgálatok alkalmasak arra, hogy felmérjék a rendőrök és a rendőri pályára jelentkező személyek pszichés és stressztűrő képességeit, valamint a fizikai és mentális erőfeszítést igénylő feladatvégzések során fellépő problémákat.³⁴

A rendőri munka végrehajtása során a rendőr változó lelki és erkölcsi problémákkal találja szemben magát. Látható, hogy a pszichológia a jelenleg rendelkezésre álló tudományos módszerekkel és eszközökkel igyekszik segíteni a rendőri munkát végző személyeknek. A tanulmányból egyértelművé vált, hogy a pszichológia tudományának vannak hiányosságai, melyek pótlására alternatív és innovatív módszereket kell alkalmazni. A felmerülő problémák kezelésére javasolt megoldási módszer a proaktív és a reaktív stratégia. A *proaktív stratégia* célja a megelőzés, hogy ne alakulhasson ki lelki és erkölcsi dilemma a rendőri munka során. A felvetett problémák megelőzésére elsősorban a már meglévő intézményi struktúrák, képzési és kiválasztási módszerek átalakításával és alternatív modellek alkalmazásával nyílik lehetőség. A *reaktív stratégia* célja a már kialakult probléma kezelése, amely elsősorban tanácsadással vagy rehabilitációs program révén valósulhat meg.³⁵

Az egyik ilyen alternatív modell a *rendőrségi lelkipásztori szolgálat* intézményrendszerének a felállítása lehet. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat mint modell Magyarországon nem képezi a rendőrségi struktúra és intézményrendszer részét. A lelkipásztori modell a katolikus egyház által felállítandó olyan intézményrendszer, amely a rendőrségen belül – a rendőrségi pszichológiai szolgálattal egyetemben – foglalkozik a rendőrök lelki, erkölcsi és etikai problémáival.³⁶

34 A rendőrségnél alkalmazott pszichológiai vizsgálati rendszerek és módszerek: intelligenciateszt, figyelemvizsgálat műszerrel és papír-ceruza teszttel, személyiség-kérdőív, a speciális beosztáshoz szükséges képesség vizsgálata, pályamotivációs kérdőív, életrajzmutató, anamnézis, exploráció, projektív személyiségvizsgáló tesztek.

35 Webb (2013) 536–538.

36 A szerző átfogó kutatásokat végzett a rendőrségi lelkipásztori modell létjogosultságával kapcsolatban, a rendőrségi dolgozók részéről fennálló igénnyel összefüggésben. Feltérképezésre kerültek az Európán belül és kívül, intézményes keretek között zajló rendőrségi lelkipásztori szolgálatok jogszabályi és intézményi struktúrái. Meghatározott történelmi korszakok elemzésével került bizonyításra a rendőrség és a katolikus egyház kapcsolatrendszerének létjogosultsága. A kutatási eredményeket a szerző doktori disszertációban foglalta össze, amelyben lefektetésre került a hazai katolikus rendőrségi lelkipásztori szolgálat intézményi struktúrája, amely struktúra komplex segítséget nyújthat – a kormányzati és egyházi akarat együttállása esetén – a jogalkotási folyamatban. Szabó (2014) 26–38.

Törekedni kell arra, hogy a rendőri munka során átélt traumatikus események ne okozzanak maradandó testi és lelki károkat a rendőrök számára.³⁷ A keresztény élet-szemlélet ötvözése a rendőri hivatással egy olyan segítő elegyet alkot, melynek segítségével a rendőr képes kezelni a felmerülő lelki és erkölcsi problémákat, valamint amely olyan erkölcsi útmutatást nyújt, ami biztosítja a rendőr számára az erkölcsös élethivatás megteremtésének lehetséges módját.

IRODALOMJEGYZÉK

Felhasznált irodalom:

- Atkinson, R. L. (1996): *Hilgard's Introduction to Psychology*. Fort Worth, Harcourt Brace College Publishers.
- Bánfi Tibor (2007): *A katasztrófavédelemmel kapcsolatos általános fogalmak*. Forrás: <https://arnyek-csoport.wordpress.com/2007/11/30/a-katasztrofavedelemmel-kapcsolatos-altalanos-fogalmak/> (2014. 11. 23.)
- Berényi András (2011): A munkahelyi stressz kezelésének lehetőségei. In: *Egészségügyi dolgozók munkavédelmi kockázatai*. Debrecen.
- Cain, M. E. (szerk.) (1973): *Society and the Policeman's Role*. (International Library of Society.) Sydney, Law Book Co of Australasia.
- Diós István – Viczián János (szerk.) (2007): *Magyar Katolikus Lexikon*. Forrás: <http://lexikon.katolikus.hu/L/lelki%20besz%C3%A9lget%C3%A9s.html> (2013. 12. 22.)
- Estey, J. G. (szerk.) (2004): *Police Chiefs Desk Reference*. Washington, Bureau of Justice Assistance.
- Fraassen, van C. Bas (2011): Logic and the Philosophy of Science. In: *Journal of the Indian Council of Philosophical Research*, Vol. 27. No. 2. 47–49.
- Freudenberger, Herbert J. (1974): Crisis Intervention, Individual and Group Counseling, and the Psychology of the Counseling Staff in a Free Clinic. In: *Journal of Social Issues*, Vol. 30. No. 1. 77–86.
- Gecse Gábor – Volter Zsolt (2009): A rendőri hivatás etikai kódexe. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 10. kötet, 79–92.
- Gosztolai Géza (2012): *Önismeret*. Forrás: www.gosztolai.hu/modszertar.html (2013. 12. 31.)
- Hatvani Andrea – Budaházy-Mester Dolli – Héjja-Nagy Katalin (2013): *Személyiségfejlesztés és attitűdformálás*. Forrás: <http://old.ektf.hu/hefoppalyazat/tanszemfejl/index.html> (2014. 10. 05.)
- Hornyacsek Júlia (2010): A tömegkatasztrófák pszichés következményei, és az ellenük való védekezés lehetőségei. In: *Bolyai Szemle*, 19. évf. 4. sz. 5–30.
- Kirády Attila (2007): *Stressz megjelenési formái a fegyveres testületek tagjainál*. Forrás: http://uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/publikacio/Kirady_A.pdf (2014. 01. 04.)
- Malét-Szabó Erika – Szatmári Adrienn (2012): A rendőr lelki biztonsága. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 13. kötet, 399–412.
- Margitics Ferenc – Pawulik Zsuzsa (2006): Megküzdési stratégiák preferenciájának összefüggése az észlelt szülői nevelői hatásokkal. In: *Magyar Pedagógia*, 106. évf. 1. sz. 43–45.
- Romsics Viktor (2010): *A katonák és a fegyveres szervek tagjainak pszichikai alkalmassági vizsgálata*. Forrás: www.jogiforum.hu/hirek/23983 (2013. 12. 19.)
- Somogyiné P. Krisztina (2011): *Az erkölcsi fejlődés és nevelés lélektana. A moralitás pszichológiája*. Forrás: www.erkolcstan.hu/system/files/cikk/2013/erkolcsi_fejlodes_pszichologiaja.pdf (2013. 12. 29.)
- Solymosi Krisztina (2013): „Burn-rejtély”. Gondolatok a rendészeti vezetők kiegészítettségéről és a megoldás lehetséges irányairól. In: *Hadtudományi Szemle*, 6. évf. 4. sz. 93–95.

37 Violanti (1997)

- Szabó Csaba (2014): *A katolikus rendőrségi lelkipásztori lehetséges modell válaszai a rendőrök erkölcsi és pszichikai problémáira*. PhD-értekezés. Budapest, NKE.
- Szabó Erika (2009): *A munkahelyi egészségpszichológia és egészségfejlesztés rendszere a Magyar Köztársaság rendőrségén, valamint a szubjektíve észlelt munkahelyi stresszterheltség jellegetességei – különös tekintettel az idői tényezőre – a hivatásos állományú rendőrök körében*. PhD-értekezés. Debrecen, Debreceni Egyetem.
- Szekszárdi Júlia – Horváth H. Attila – Buda Marianna – Somfalvi Ildikó (1992): A serdülők erkölcsi szocializációja. In: *Magyar Pedagógia*, 100. évf. 4. sz. 475–480.
- Szeles Erika (2013): *Tízből hárman buknak el a teszten*. Forrás: http://nol.hu/belfold/20130412-tizbol_harman_buknak_el-1379427 (2014. 10. 04.)
- Violanti, M. John (1997): *Residuals of Police Occupational Trauma. Problems, Issues & Challenges in Law Enforcement*. Forrás: www.spiritofthelaw.org/sol1art2.html (2014. 01. 11.)
- Webb, D. Stephen – Smith, L. David (2013): Stress Prevention and Alleviation Strategies for the Police. In: *Criminal Justice Review*, 37. évf. 38. sz. 536–538.
- A pszichológia kutatási területei*. Forrás: <http://szocialis-gondozo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=661057&>. (2013. 11. 25.)
- A rendőri hivatás etikai kódexe*. Forrás: www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe (2013. 12. 27.)
- A rendvédelmi pszichológiai tevékenység szakmai protokollja*. Forrás: www.pszichoerdek.hu/protokollok/munkap/rendv%c3%a9delmi%20protokoll%20%c3%b6sszefoglal%c3%a1sok.pdf (2014. 10. 04.)
- Abraham Maslow önéletrajza*. Forrás: www.abraham-maslow.com/m_motivation/biography.asp (2013. 12. 19.)

Felhasznált források:

- 57/2009. (X. 30.) IRM–ÖM–PTNM együttes rendelet az egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról
1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

SUMMARY

Unsolved psychic and ethical problems of the policemen works

SZABÓ Csaba

This study analyses emotional, ethical, moral and psychological problems arising from the social relations and work of police officers. The paper also discusses the methodology offered by psychology to manage the problems while also mentioning alternative solutions. The study attempts to find the answer to what chains of events cause changes in the personality of police officers during their career. The study explores and evaluates the effectiveness of the methods used in the treatment of psychological problems. The study examines the organizational effectiveness of the pastoral care model in the police force from the point of view of managing emotional and moral (handling corruption) problems arising from the profession of police officers.